

สมบัติทางพีชคณิตของโมนอยด์ของอันตรสัณฐานบนกราฟยกน้ำหนัก

Algebraic Properties of Endomorphism Monoids on Barbell Graphs

บวรรัตน์ โสมศรี, นิรุตต์ พิพรรณจินดา*

Bawornrat Somsri, Nirutt Pipattanajinda*

โปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Program of Mathematics, Faculty of Science and Technology, Kamphaeng Phet Rajabhat University

*Corresponding author E-mail: nirutt.p@gmail.com, nirut_p@kpru.ac.th

(Received: February 1, 2026; Revised: May 22, 2026; Accepted: June 19, 2026)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ศึกษาสมบัติทางพีชคณิตและลักษณะเฉพาะของโมนอยด์ของอันตรสัณฐานบนกราฟถ่วงน้ำหนัก B_n ซึ่งประกอบด้วยกราฟบริบูรณ์ K_n สองกราฟเชื่อมกันด้วยสะพาน ผลการศึกษาพบว่าโมนอยด์ของอันตรสัณฐาน $End(B_n)$ สามารถจำแนกตามลักษณะการส่งได้เป็น 4 คลาสหลัก ได้แก่ $End(K_n, K'_n)$, $End(K'_n, K_n)$, $End(K_n, K_n)$ และ $End(K'_n, K'_n)$ ภายใต้การดำเนินการประกอบฟังก์ชัน โครงสร้างนี้มีสมาชิกเอกลักษณ์คือ $End(K_n, K_n)$ และมีสมาชิกศูนย์ทางขวาคือ $End(K_n, K_n)$ และ $End(K'_n, K'_n)$ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้พิสูจน์ว่า $End(B_n)$ เป็นโมนอยด์ปกติเสมอ และจะมีสมบัติการเป็นออร์โธดอกซ์ ก็ต่อเมื่อ $n \leq 2$

คำสำคัญ: กราฟยกน้ำหนัก โมนอยด์ของอันตรสัณฐานบนกราฟ โมนอยด์ปกติ ออร์โธดอกซ์

Abstract

This research investigates the algebraic properties and characterization of the endomorphism monoid of the barbell graph B_n , formed by two complete graphs K_n joined by a bridge. We characterize the mapping properties of $End(B_n)$ into four distinct classes $End(K_n, K'_n)$, $End(K'_n, K_n)$, $End(K_n, K_n)$, and $End(K'_n, K'_n)$, which constitute a monoid structure under the operation of function composition. Within this structure, $End(K_n, K_n)$ acts as the identity element, while $End(K_n, K_n)$ and $End(K'_n, K'_n)$ serve as right zero elements. Furthermore, we establish that $End(B_n)$ is always a regular monoid and satisfies the orthodox monoid if and only if $n \leq 2$.

Keywords: Barbell graph, Graph endomorphism monoid, Regular monoid, Orthodox

บทนำ

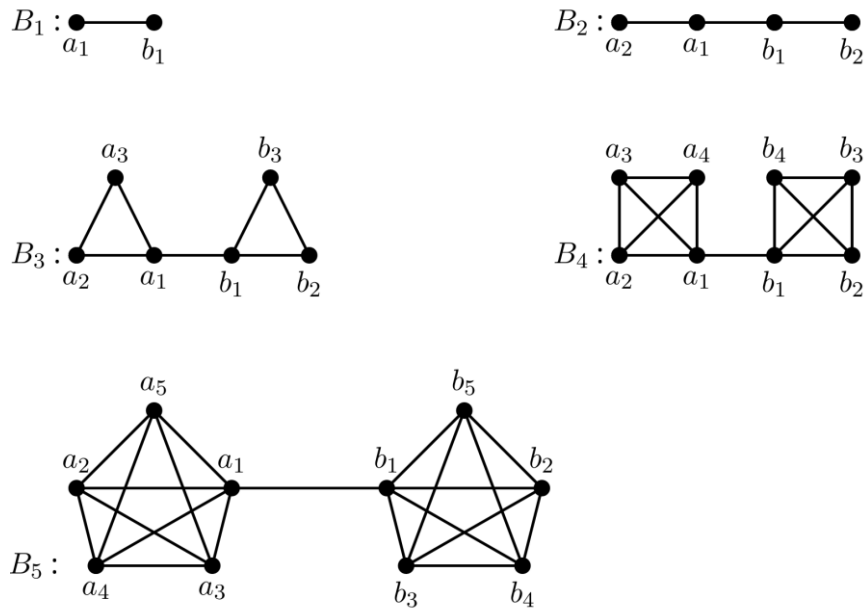
ทฤษฎีกราฟเป็นสาขาหนึ่งของคณิตศาสตร์ที่มีบทความวิจัยอย่างกว้างขวาง เนื่องจากสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจำลองโครงสร้างและเครือข่ายต่าง ๆ ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ หนึ่งในหัวข้อสำคัญที่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องคือการศึกษาลักษณะเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกราฟและทฤษฎีพีชคณิต โดยเฉพาะการพิจารณาสมบัติทางพีชคณิตของกลุ่มฟังก์ชันที่รักษาโครงสร้างของกราฟ เช่น อันตรสัณฐาน และอันตรสัณฐาน เป็นต้น สำหรับอันตรสัณฐานของกราฟคือฟังก์ชันจากเซตของจุดยอดไปสู่เซตของจุดยอดที่รักษาความสัมพันธ์ของเส้นเชื่อมเอาไว้ เมื่อพิจารณาเซตของอันตรสัณฐานทั้งหมดบนกราฟ G ภายใต้การดำเนินการประกอบฟังก์ชัน เซตดังกล่าวจะมีโครงสร้างทางพีชคณิตเป็นโมนอยด์ เรียกว่า โมนอยด์ของอันตรสัณฐาน เขียนแทนด้วย $End(G)$ ซึ่งการศึกษาลักษณะต่าง ๆ ของ $End(G)$ เช่น การเป็นโมนอยด์ปกติ ความเป็น

สมาชิกศูนย์ หรือการเป็นออร์โธดอกซ์ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างภายในของกราฟนั้น ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง

นักคณิตศาสตร์จำนวนมากได้ศึกษาสมบัติของ $End(G)$ บนกราฟประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะความเป็นปกติ และความเป็นออร์โธดอกซ์ของโมนอยด์บนกราฟที่มีลักษณะเฉพาะต่าง ๆ อาทิ กราฟวิถีและวัฏจักร [1] กราฟสองส่วน [2, 3] ส่วนเติมเต็มของกราฟวิถีและวัฏจักร [4, 5] รวมถึงกราฟปกติบางประเภท (กราฟที่แต่ละจุดมีระดับชั้นเดียวกัน) [6, 7] สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นความสนใจไปที่กราฟยกน้ำหนักซึ่งเป็นกราฟที่มีความน่าสนใจเชิงโครงสร้าง ประกอบด้วยกราฟปริภูมิจำนวนสองกราฟที่เชื่อมต่อกันด้วยสะพาน โดยโครงสร้างนี้มีถูกนำไปใช้ในงานด้านทฤษฎีความน่าจะเป็นและกระบวนการสุ่มบนกราฟ ศึกษาสมบัติต่าง ๆ ของกราฟยกน้ำหนักเพิ่มเติมได้ที่ [8] การศึกษากราฟยกน้ำหนักในเชิงพีชคณิตของอันตรสัณฐานนั้นยังมีการศึกษาน้อยมาก ในปี พ.ศ. 2568 บวรรัตน์ โสมศรี และ นิรุทธิ์ พิพรรณจินดา [9] ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการหาจำนวนสมาชิกในแต่ละคลาสของอันตรสัณฐานบนกราฟยกน้ำหนัก อย่างไรก็ตาม สมบัติเชิงโครงสร้างในทางพีชคณิตที่ลึกซึ้งกว่านั้น เช่น การจำแนกประเภทสมาชิกภายในโมนอยด์ การระบุสมาชิกนิพจน์ รวมถึงเงื่อนไขที่ทำให้โมนอยด์ดังกล่าวมีสมบัติเป็นโมนอยด์ปกติหรือออร์โธดอกซ์ ยังเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพิสูจน์ให้ชัดเจน ดังนั้น บทความวิจัยฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สมบัติทางพีชคณิตเหล่านี้ เพื่อสร้างความเข้าใจที่สมบูรณ์เกี่ยวกับโครงสร้างของโมนอยด์ของอันตรสัณฐานบนกราฟยกน้ำหนัก และเพื่อเป็นรากฐานในการต่อยอดไปสู่การศึกษากราฟที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ความรู้พื้นฐาน

ในงานวิจัยนี้ เราจะพิจารณากราฟเชิงเดียว (สำหรับนิยามพื้นฐานของทฤษฎีกราฟ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน [10]) ซึ่งเป็นกราฟที่ไม่บรรจบวงวน (เส้นที่เชื่อมกับตัวมันเอง) และไม่มีเส้นเชื่อมขนาน (เส้นเชื่อมระหว่าง 2 จุดใด ๆ ที่มากกว่า 1 เส้น) กำหนดให้ กราฟ G คือคู่อันดับ $(V(G), E(G))$ โดยที่ $V(G)$ เป็นเซตจำกัดที่ไม่เป็นเซตว่างเรียกว่าเซตของจุด และ $E(G)$ เรียกว่าเซตของเส้น ซึ่งแต่ละเส้นประกอบด้วยเซตย่อยที่มีสองสมาชิกที่แตกต่างกันใน $V(G)$ กล่าวคือ $e = \{u, v\}$ สำหรับบางสมาชิก $u, v \in V(G)$ เพื่อความสะดวก เราจะเขียนเส้นเชื่อม uv แทน $\{u, v\}$ เรียกกราฟ G ว่าเป็น กราฟปริภูมิ หรือ กราฟปริภูมิที่มีอันดับ n เมื่อ G คือกราฟที่มีจำนวนจุด n จุด ซึ่งจุดทุกคู่มีเส้นเชื่อมถึงกัน ใช้สัญลักษณ์ K_n แทนกราฟปริภูมิที่มีอันดับ n จะเรียกกราฟ G ว่าเป็น กราฟยกน้ำหนัก หรือ n -กราฟยกน้ำหนัก ถ้า G คือกราฟที่ประกอบด้วยกราฟปริภูมิที่มีอันดับ n จำนวนสองกราฟ ซึ่งเชื่อมกันด้วยเส้นเพียง 1 เส้น (เรียกว่า สะพาน) ใช้สัญลักษณ์ B_n แทนกราฟยกน้ำหนักที่มีจุดรวม $2n$ จุด กำหนดให้ $V(B_n) = V(K_n) \cup V(K'_n)$ เมื่อ K_n และ K'_n เป็นกราฟปริภูมิที่มีอันดับ n โดยมีเซตของจุดยอดคือ $V(K_n) = \{a_1, a_2, \dots, a_n\}$, $V(K'_n) = \{b_1, b_2, \dots, b_n\}$ และเซตของเส้นคือ $E(B_n) = E(K_n) \cup E(K'_n) \cup \{a_1 b_1\}$ ลักษณะแผนภาพของกราฟ B_n เมื่อ $n \in \{1, 2, 3, 4, 5\}$ แสดงดังภาพที่ 2.1 จากแผนภาพจะพบว่ากราฟ B_1 จะเป็นกราฟ K_2 และกราฟ B_2 จะเป็นกราฟ P_3 (กราฟที่มีลักษณะเป็นเส้นทางยาว 3 เส้น)

ภาพที่ 2.1 กราฟ B_n เมื่อ $n \in \{1, 2, 3, 4, 5\}$

สำหรับกราฟ $G = (V(G), E(G))$ และ f เป็นฟังก์ชันที่ส่งสมาชิกจาก $V(G)$ ไปยัง $V(G)$ เดิม หรือ $f: V(G) \rightarrow V(G)$ ที่มีสมบัติว่าสำหรับแต่ละ $u, v \in V(G)$ ถ้า $uv \in E(G)$ แล้ว $f(u)f(v) \in E(G)$ ซึ่งเรียกว่าสมบัติคงสภาพการมีเส้นเชื่อม ว่าเป็น อันตรสัณฐานบนกราฟ G ใช้สัญลักษณ์ $End(G)$ แทนเซตของฟังก์ชันอันตรสัณฐานทั้งหมดบนกราฟ G

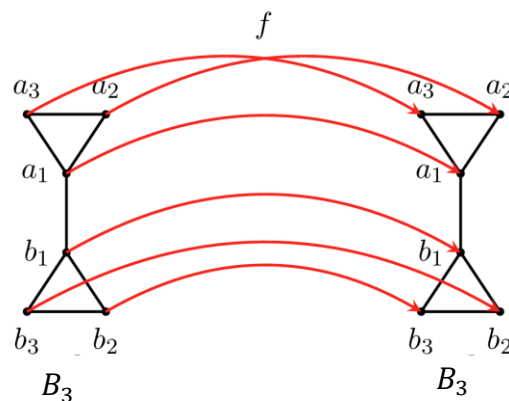
ตัวอย่าง 2.1 [9] สำหรับกราฟ B_3 ดังภาพที่ 2.2

พิจารณาฟังก์ชัน f และ g ที่ส่งสมาชิกจาก $V(B_3)$ ไปยัง $V(B_3)$ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดฟังก์ชัน $f: V(B_3) \rightarrow V(B_3)$

ดังนี้ $f(a_1) = a_1, f(a_2) = a_2, f(a_3) = a_3, f(b_1) = b_1, f(b_2) = b_3, f(b_3) = b_2$

แสดงดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 ฟังก์ชัน $f: V(B_3) \rightarrow V(B_3)$

เราสามารถตรวจสอบได้ว่าแต่ละ $u, v \in V(B_3)$ ถ้า $uv \in E(B_3)$ แล้ว $f(u)f(v) \in E(B_3)$ ดังต่อไปนี้

$$a_1a_2 \in E(B_3) \Rightarrow f(a_1)f(a_2) = a_1a_2 \in E(B_3)$$

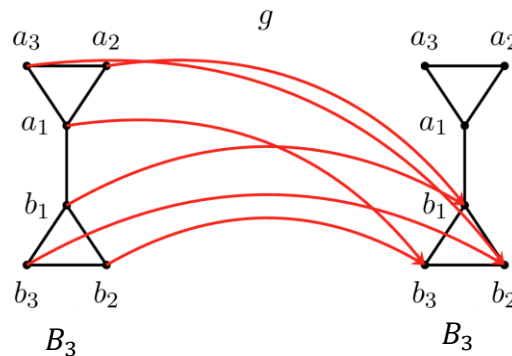
$$\begin{aligned}
a_1a_3 \in E(B_3) &\Rightarrow f(a_1)f(a_3) = a_1a_3 \in E(B_3) \\
a_2a_3 \in E(B_3) &\Rightarrow f(a_2)f(a_3) = a_2a_3 \in E(B_3) \\
a_1b_1 \in E(B_3) &\Rightarrow f(a_1)f(b_1) = a_1b_1 \in E(B_3) \\
b_1b_2 \in E(B_3) &\Rightarrow f(b_1)f(b_2) = b_1b_3 \in E(B_3) \\
b_1b_3 \in E(B_3) &\Rightarrow f(b_1)f(b_3) = b_1b_2 \in E(B_3) \\
b_2b_3 \in E(B_3) &\Rightarrow f(b_2)f(b_3) = b_3b_2 \in E(B_3)
\end{aligned}$$

ดังนั้น $f \in \text{End}(B_3)$

(2) กำหนดฟังก์ชัน $g: V(B_3) \rightarrow V(B_3)$

ดังนี้ $g(a_1) = b_3, g(a_2) = b_1, g(a_3) = b_2, g(b_1) = b_1, g(b_2) = b_3, g(b_3) = b_2$

แสดงดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 ฟังก์ชัน $g: V(B_3) \rightarrow V(B_3)$

เราสามารถตรวจสอบได้ว่าแต่ละ $u, v \in V(B_3)$ ถ้า $uv \in E(B_3)$ แล้ว $g(u)g(v) \in E(B_3)$ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
a_1a_2 \in E(B_3) &\Rightarrow g(a_1)g(a_2) = b_3b_1 \in E(B_3) \\
a_1a_3 \in E(B_3) &\Rightarrow g(a_1)g(a_3) = b_3b_2 \in E(B_3) \\
a_2a_3 \in E(B_3) &\Rightarrow g(a_2)g(a_3) = b_1b_2 \in E(B_3) \\
a_1b_1 \in E(B_3) &\Rightarrow g(a_1)g(b_1) = b_3b_1 \in E(B_3) \\
b_1b_2 \in E(B_3) &\Rightarrow g(b_1)g(b_2) = b_1b_3 \in E(B_3) \\
b_1b_3 \in E(B_3) &\Rightarrow g(b_1)g(b_3) = b_1b_2 \in E(B_3) \\
b_2b_3 \in E(B_3) &\Rightarrow g(b_2)g(b_3) = b_3b_2 \in E(B_3)
\end{aligned}$$

ดังนั้น $g \in \text{End}(B_3)$

ลำดับต่อไปจะให้บทนิยามของโมนอยด์ โมนอยด์ปกติ ออร์โธดอกซ์ และกล่าวถึงความเชื่อมโยงระหว่างอันตรรกฐานบนกราฟกับการเป็นโมนอยด์ ให้ $M \neq \emptyset$ โมนอยด์ $(M, *)$ หมายถึงเซต M พร้อมด้วยการดำเนินการทวิภาค $*$ บน M ซึ่งมีสมบัติการเปลี่ยนกลุ่มและการมีสมาชิกเอกลักษณ์ นั่นคือ $(a * b) * c = a * (b * c)$ และจะมีสมาชิก $1 \in M$ ซึ่ง $a * 1 = a = 1 * a$ สำหรับทุก ๆ สมาชิก $a, b, c \in M$ เพื่อความสะดวก ต่อไปจะเขียน ab แทน $a * b$ สำหรับโมนอยด์ M ใด ๆ จะเรียกว่าเป็นกรุปถ้าทุกสมาชิก a ในโมนอยด์ M มีสมาชิกผกผัน $a^{-1} \in M$ ที่ทำให้ $aa^{-1} = 1 = a^{-1}a$ ถ้า M บรรจุสมาชิก 0 ที่ทำให้ $0a = 0$ ($a0 = 0$) สำหรับทุก $a \in M$ แล้วจะเรียก 0 ว่าเป็นสมาชิกศูนย์ทางซ้าย (ขวา) ของ M สำหรับ $0 \in M$ ที่เป็นทั้งสมาชิกศูนย์ทางซ้าย และ ศูนย์ทางขวา แล้วจะเรียก 0 ว่าเป็นสมาชิกศูนย์ของ M ให้ $a \in M$ จะเรียก a ว่าเป็นสมาชิกปกติ ถ้ามี $b \in M$ ที่ทำให้ $aba = a$ และจะเรียกโมนอยด์ M ว่าเป็นโมนอยด์ปกติ ถ้าทุกสมาชิกในโมนอยด์ M เป็นสมาชิกปกติ สำหรับสมาชิก $e \in M$ จะเรียกว่าเป็นสมาชิก

นิพจน์ ถ้า $e^2 = ee = e$ สำหรับโมนอยด์ปกติ M จะเรียกว่า ออร์โธดอกซ์ ถ้า ab เป็นสมาชิกนิพจน์สำหรับทุกสมาชิกนิพจน์ $a, b \in M$ นั่นคือ $(ab)^2 = ab$ เมื่อ $a^2 = a$ และ $b^2 = b$

ให้ G เป็นกราฟ แล้วจะได้ว่า $End(G)$ เป็นโมนอยด์ภายใต้การดำเนินการประกอบฟังก์ชัน เรียกว่า โมนอยด์ของอันตรฐานบนกราฟ G นั่นคือสำหรับแต่ละสมาชิก $f, g, h \in End(G)$ และ $u \in V(G)$ ถ้า $f \circ g(u) = g(f(u))$ จะได้ (1) $f \circ g \in End(G)$ (2) $(f \circ g) \circ h = f \circ (g \circ h)$ และ (3) จะมี $1_{id} \in End(G)$ เป็นฟังก์ชันเอกลักษณ์ที่ซึ่ง $f \circ 1_{id} = f = 1_{id} \circ f$ ให้ $f, g \in End(G)$ จะเขียน fg แทน $f \circ g$

สำหรับเนื้อหาต่อไปนี้เป็นบทตั้งและสัญกรณ์ที่ได้จากเอกสาร [8] ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาสมบัติทางพีชคณิตของโมนอยด์ของอันตรฐานบนกราฟยกน้ำหนักร

บทตั้ง 2.1 [9] สำหรับกราฟ G ใด ๆ และ $f \in End(G)$ ถ้า K_n เป็นกราฟย่อยแบบบริบูรณ์ของ G แล้วฟังก์ชันจำกัดโดเมน $f|_{K_n}$ จะเป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่ง

ถ้า $f \in End(G)$ เพื่อความสะดวก กำหนดสัญลักษณ์ $f|_{K_n}(V(B_n)) = f(K_n)$

สัญกรณ์ 2.2 [8] สำหรับ n -กราฟยกน้ำหนักรใด ๆ ที่ $n \geq 2$ จะกำหนดเซตของอันตรฐานบนกราฟยกน้ำหนักร ดังต่อไปนี้

1. $End(K_n, K'_n) = \{f \in End(B_n) \mid f(K_n) = K_n \wedge f(K'_n) = K'_n\}$
2. $End(K'_n, K_n) = \{f \in End(B_n) \mid f(K_n) = K'_n \wedge f(K'_n) = K_n\}$
3. $End(K_n, K_n) = \{f \in End(B_n) \mid f(K_n) = K_n \wedge f(K'_n) = K_n\}$
4. $End(K'_n, K'_n) = \{f \in End(B_n) \mid f(K_n) = K'_n \wedge f(K'_n) = K'_n\}$

โดยแต่ละเซตย่อยทั้ง 4 กรณีใน สัญกรณ์ 2.2 จะไม่มีสมาชิกซ้ำกันเลยที่ซึ่ง $End(B_n) = End(K_n, K'_n) \cup End(K'_n, K_n) \cup End(K_n, K_n) \cup End(K'_n, K'_n)$

ลำดับต่อไปเป็นบทตั้งของการเป็นออร์โธดอกซ์ของโมนอยด์ของอันตรฐานบนกราฟสองส่วน ซึ่งอ้างอิงจากบทความของ [2] ซึ่งทำให้ทราบว่าโมนอยด์ $End(B_2)$ เป็นออร์โธดอกซ์

บทตั้ง 2.3 [2] สำหรับกราฟ G ที่เป็นกราฟสองส่วนใด ๆ จะได้ว่า $End(G)$ เป็นออร์โธดอกซ์ ก็ต่อเมื่อ G เป็นกราฟ K_1, K_2, P_2, P_3, C_4 หรือ $K_1 \cup K_2$

สมบัติทางพีชคณิตของโมนอยด์ของอันตรฐานบนกราฟยกน้ำหนักร

จากสัญกรณ์ 2.2 ในหัวข้อที่ผ่านมาเราพบว่าฟังก์ชันอันตรฐานบนกราฟยกน้ำหนักร B_n ที่ $n \geq 2$ จะแบ่งออกเป็น 4 คลาสที่ไม่มีสมาชิกร่วมกัน ได้แก่ $End(K_n, K'_n), End(K'_n, K_n), End(K_n, K_n)$ และ $End(K'_n, K'_n)$ นั่นคือ $End(B_n) = End(K_n, K'_n) \cup End(K'_n, K_n) \cup End(K_n, K_n) \cup End(K'_n, K'_n)$ การพิจารณาฟังก์ชันอันตรฐานของกราฟยกน้ำหนักรใน อันดับแรกจะเป็นการพิจารณาการดำเนินการประกอบฟังก์ชันของกราฟยกน้ำหนักรจากแต่ละ 4 คลาส ได้เป็น 16 กรณี จำนวน 4 บทตั้ง ดังต่อไปนี้

บทตั้ง 3.1 สำหรับกราฟยกน้ำหนักร B_n ที่ $n \geq 2$ ให้ $f \in End(K_n, K'_n)$ จะได้

1. ถ้า $g \in End(K_n, K'_n)$ แล้ว $fg \in End(K_n, K'_n)$

2. ถ้า $g \in \text{End}(K'_n, K_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K'_n, K_n)$
3. ถ้า $g \in \text{End}(K_n, K_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K_n, K_n)$
4. ถ้า $g \in \text{End}(K'_n, K'_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K'_n, K'_n)$

พิสูจน์ ให้ $f \in \text{End}(K_n, K'_n)$ จะได้ $f(K_n) = K_n$ และ $f(K'_n) = K'_n$

(1) ถ้า $g \in \text{End}(K_n, K'_n)$ จะได้ $g(K_n) = K_n$ และ $g(K'_n) = K'_n$
 นั่นคือ $fg(K_n) = g(f(K_n)) = g(K_n) = K_n$
 และ $fg(K'_n) = g(f(K'_n)) = g(K'_n) = K'_n$
 ดังนั้น $fg \in \text{End}(K_n, K'_n)$

(2) ถ้า $g \in \text{End}(K'_n, K_n)$ จะได้ $g(K_n) = K'_n$ และ $g(K'_n) = K_n$
 นั่นคือ $fg(K_n) = g(f(K_n)) = g(K_n) = K'_n$
 และ $fg(K'_n) = g(f(K'_n)) = g(K'_n) = K_n$
 ดังนั้น $fg \in \text{End}(K'_n, K_n)$

(3) ถ้า $g \in \text{End}(K_n, K_n)$ จะได้ $g(K_n) = K_n$ และ $g(K'_n) = K_n$
 นั่นคือ $fg(K_n) = g(f(K_n)) = g(K_n) = K_n$
 และ $fg(K'_n) = g(f(K'_n)) = g(K'_n) = K_n$
 ดังนั้น $fg \in \text{End}(K_n, K_n)$

(4) ถ้า $g \in \text{End}(K'_n, K'_n)$ จะได้ $g(K_n) = K'_n$ และ $g(K'_n) = K'_n$
 นั่นคือ $fg(K_n) = g(f(K_n)) = g(K_n) = K'_n$
 และ $fg(K'_n) = g(f(K'_n)) = g(K'_n) = K'_n$
 ดังนั้น $fg \in \text{End}(K'_n, K'_n)$ □

สำหรับบทตั้ง 3.2 – 3.4 จะสามารถพิสูจน์ได้ทำนองเดียวกันกับบทตั้ง 3.1 ซึ่งมีผลดังต่อไปนี้

บทตั้ง 3.2 สำหรับกราฟยกน้ำหนักร B_n ที่ $n \geq 2$ ให้ $f \in \text{End}(K'_n, K_n)$ จะได้

1. ถ้า $g \in \text{End}(K_n, K'_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K'_n, K_n)$
2. ถ้า $g \in \text{End}(K'_n, K_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K_n, K'_n)$
3. ถ้า $g \in \text{End}(K_n, K_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K_n, K_n)$
4. ถ้า $g \in \text{End}(K'_n, K'_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K'_n, K'_n)$

บทตั้ง 3.3 สำหรับกราฟยกน้ำหนักร B_n ที่ $n \geq 2$ ให้ $f \in \text{End}(K_n, K_n)$ จะได้

1. ถ้า $g \in \text{End}(K_n, K'_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K_n, K_n)$
2. ถ้า $g \in \text{End}(K'_n, K_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K'_n, K'_n)$
3. ถ้า $g \in \text{End}(K_n, K_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K_n, K_n)$
4. ถ้า $g \in \text{End}(K'_n, K'_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K'_n, K'_n)$

บทตั้ง 3.4 สำหรับกราฟยกน้ำหนักร B_n ที่ $n \geq 2$ ให้ $f \in \text{End}(K'_n, K'_n)$ จะได้

1. ถ้า $g \in \text{End}(K_n, K'_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K'_n, K'_n)$
2. ถ้า $g \in \text{End}(K'_n, K_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K_n, K_n)$

3. ถ้า $g \in \text{End}(K_n, K_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K_n, K_n)$
4. ถ้า $g \in \text{End}(K'_n, K'_n)$ แล้ว $fg \in \text{End}(K'_n, K'_n)$

จากบทตั้ง 3.1- 3.4 ให้ μ เป็นเซตที่ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 4 สมาชิก คือ

(1) $\mu = \{\text{End}(K_n, K'_n), \text{End}(K'_n, K_n), \text{End}(K_n, K_n), \text{End}(K'_n, K'_n)\}$ กำหนดบทยานิยามของตัวดำเนินการ $*$ บนเซต μ ดังนี้ ให้ $A, B, C \in \mu$ แล้ว $A * B = C$ ถ้าแต่ละ $f \in A$ และ $g \in B$ แล้ว $fg \in C$ จะเขียนตารางการดำเนินการของ $(\mu, *)$ ได้ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ตารางการดำเนินการของ $(\mu, *)$

$*$	$\text{End}(K_n, K'_n)$	$\text{End}(K'_n, K_n)$	$\text{End}(K_n, K_n)$	$\text{End}(K'_n, K'_n)$
$\text{End}(K_n, K'_n)$	$\text{End}(K_n, K'_n)$	$\text{End}(K'_n, K_n)$	$\text{End}(K_n, K_n)$	$\text{End}(K'_n, K'_n)$
$\text{End}(K'_n, K_n)$	$\text{End}(K'_n, K_n)$	$\text{End}(K_n, K'_n)$	$\text{End}(K_n, K_n)$	$\text{End}(K'_n, K'_n)$
$\text{End}(K_n, K_n)$	$\text{End}(K_n, K_n)$	$\text{End}(K'_n, K'_n)$	$\text{End}(K_n, K_n)$	$\text{End}(K'_n, K'_n)$
$\text{End}(K'_n, K'_n)$	$\text{End}(K'_n, K'_n)$	$\text{End}(K_n, K_n)$	$\text{End}(K_n, K_n)$	$\text{End}(K'_n, K'_n)$

ทฤษฎีบท 3.5 โมโนอยด์ $(\mu, *)$ เป็นโมโนอยด์ที่บรรจุสมาชิกเอกลักษณ์คือ $\text{End}(K_n, K'_n)$ และสมาชิกศูนย์ทางขวาคือ $\text{End}(K_n, K_n)$ และ $\text{End}(K'_n, K'_n)$

พิสูจน์ เห็นได้ชัดจากตารางที่ 3.1 □

ลำดับต่อไป จะเป็นการพิจารณาสมบัติทางพีชคณิตของโมโนอยด์ของอันตรสัณฐานบนกราฟยกน้ำหนักกับการเป็นโมโนอยด์ปกติ และออร์โธดอกซ์

ทฤษฎีบท 3.6 สำหรับกราฟยกน้ำหนัก B_n ที่ $n \geq 2$ จะได้ $\text{End}(B_n)$ เป็นโมโนอยด์ปกติ

พิสูจน์ เนื่องจาก $\text{End}(B_n) = \text{End}(K_n, K'_n) \cup \text{End}(K'_n, K_n) \cup \text{End}(K_n, K_n) \cup \text{End}(K'_n, K'_n)$ โดยที่แต่ละเซตที่แตกต่างกันจะไม่มีสมาชิกร่วมกัน ดังนั้น จะแบ่งการพิสูจน์เป็น 4 กรณี

กรณีที่ 1 การเป็นสมาชิกปกติในคลาส $\text{End}(K_n, K'_n)$ ให้ $f \in \text{End}(K_n, K'_n)$ จะได้ว่า f เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่ง ดังนั้น $f^{-1} \in \text{End}(K_n, K'_n)$ จะได้ $f = ff^{-1}f$ นั่นคือ f เป็นสมาชิกปกติ

กรณีที่ 2 การเป็นสมาชิกปกติในคลาส $\text{End}(K'_n, K_n)$ สามารถพิสูจน์ได้ในทำนองเดียวกับกรณีที่ 1

กรณีที่ 3 การเป็นสมาชิกปกติในคลาส $\text{End}(K_n, K_n)$ ให้ $f \in \text{End}(K_n, K_n)$ จากบทตั้ง 2.1 จะได้ $f|_{K_n}$ และ $f|_{K'_n}$ เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่ง จะได้ว่ามี $g \in \text{End}(K_n, K_n)$ โดยที่ $g(a_i) = f^{-1}(a_i)$ สำหรับทุก $a_i \in V(K_n)$

จาก $f(a_i), f(b_i) \in V(K_n)$ จะได้ $fgf(a_i) = f(g(f(a_i))) = f(f^{-1}(f(a_i))) = f(a_i)$ และ $fgf(b_i) = f(g(f(b_i))) = f(f^{-1}(f(b_i))) = f(b_i)$ นั่นคือ f เป็นสมาชิกปกติ

กรณีที่ 4 การเป็นสมาชิกปกติในคลาส $\text{End}(K'_n, K'_n)$ สามารถพิสูจน์ได้ในทำนองเดียวกับกรณีที่ 3

จากทั้ง 4 กรณีข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า $\text{End}(B_n)$ เป็นโมโนอยด์ปกติ □

สำหรับการพิจารณาการเป็นออร์โธดอกซ์ของอันตรสัณฐานบนกราฟยกน้ำหนัก เนื่องจากกราฟ B_1 เป็นกราฟบริบูรณ์ K_2 ดังนั้น $\text{End}(B_1) = \text{End}(K_2)$ มีสมบัติเป็นกรุป และเนื่องจาก $B_2 = P_3$ นั่นคือ

$End(B_2) = End(P_3)$ ซึ่งจากบทตั้ง 2.3 ทำให้ได้ว่า $End(B_2)$ จะเป็นออร์โธด็อกซ์ ต่อไปจะพิจารณากราฟ B_n ที่ $n \geq 3$ อันดับแรกจะพิจารณาการเป็นสมาชิกนิจผลของกราฟยกน้ำหนัก B_n เมื่อ $n \geq 3$ ของสมาชิกทั้ง 4 คลาส โดยการแสดงว่า $End(K'_n, K_n)$ ไม่มีสมาชิกนิจผล แต่อีก 3 คลาส $End(K_n, K'_n)$, $End(K_n, K_n)$ และ $End(K'_n, K'_n)$ จะมีสมาชิกนิจผลอย่างน้อย 1 สมาชิก

ทฤษฎีบท 3.7 สำหรับกราฟยกน้ำหนัก B_n ที่ $n \geq 3$ ถ้า $f \in End(K'_n, K_n)$ แล้ว f จะไม่เป็นสมาชิกนิจผล

พิสูจน์ ให้ $f \in End(K'_n, K_n)$ จากบทตั้ง 3.2(2) จะได้ว่า $ff \in End(K_n, K'_n) \neq End(K'_n, K_n)$ ซึ่งทำให้ได้ว่า $f^2 \neq f$ ดังนั้น f จะไม่เป็นสมาชิกนิจผล $\square$

ทฤษฎีบท 3.8 สำหรับกราฟยกน้ำหนัก B_n ที่ $n \geq 3$ ถ้า $f \in End(K_n, K'_n)$ แล้ว f จะเป็นสมาชิกนิจผล ก็ต่อเมื่อ f เป็นฟังก์ชันเอกลักษณ์

พิสูจน์ ให้ $f \in End(K_n, K'_n)$ ถ้า f เป็นฟังก์ชันเอกลักษณ์ จะได้ว่า $f^2 = f$ สมมติให้ f ไม่เป็นฟังก์ชันเอกลักษณ์ จะได้ว่ามี $a_i, a_j \in V(B_n)$ หรือ $b_i, b_j \in V(B_n)$ ที่ซึ่ง $f(a_i) = a_j$ หรือ $f(b_i) = b_j$ สำหรับบาง i, j ที่ $i \neq j$ จากบทตั้ง 2.1 จะได้ $f|_{K_n}$ และ $f|_{K'_n}$ เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่ง

ดังนั้น $f(a_i) = a_j \neq f(a_j)$ หรือ $f(b_i) = b_j \neq f(b_j)$ จะได้ $f^2(a_i) = ff(a_i) = f(f(a_i)) = f(a_j) \neq a_j = f(a_i)$ หรือ $f^2(b_i) = ff(b_i) = f(f(b_i)) = f(b_j) \neq b_j = f(b_i)$ ตามลำดับ เพราะฉะนั้น $f^2 \neq f$ นั่นคือ f ไม่เป็นสมาชิกนิจผล $\square$

ทฤษฎีบท 3.9 สำหรับกราฟยกน้ำหนัก B_n ที่ $n \geq 3$ ถ้า $f \in End(K_n, K_n)$ แล้ว f จะเป็นสมาชิกนิจผล ก็ต่อเมื่อ $f(a_i) = a_i$ สำหรับทุก $a_i \in V(K_n)$

พิสูจน์ ให้ $f \in End(K_n, K_n)$

สมมติให้ $f(a_i) = a_j$ สำหรับบาง $i, j \in \{1, 2, \dots, n\}$ ที่ซึ่ง $i \neq j$ จากบทตั้ง 2.1 จะได้ $f|_{K_n}$ เป็นฟังก์ชันหนึ่งต่อหนึ่ง ดังนั้น $f(a_i) = a_j \neq f(a_j)$ จะได้ $f^2(a_i) = ff(a_i) = f(f(a_i)) = f(a_j) \neq a_j = f(a_i)$ นั่นคือ f ไม่เป็นสมาชิกนิจผล

ให้ $f(a_i) = a_i$ สำหรับทุก $a_i \in V(K_n)$ จะได้ว่า $f^2(a_i) = ff(a_i) = f(a_i) = a_i$ ถ้า $b_j \in V(K'_n)$ จาก $f \in End(K_n, K_n)$ จะได้ว่า $f(b_j) = a_i$ สำหรับบาง $a_i \in V(K_n)$ นั่นคือ $f^2(b_j) = ff(b_j) = f(a_i) = a_i = f(b_j)$ เพราะฉะนั้น f เป็นสมาชิกนิจผล $\square$

ทฤษฎีบท 3.10 สำหรับกราฟยกน้ำหนัก B_n ที่ $n \geq 3$ ถ้า $f \in End(K'_n, K'_n)$ แล้ว f จะเป็นสมาชิกนิจผล ก็ต่อเมื่อ $f(b_i) = b_i$ สำหรับทุก $b_i \in V(K'_n)$

พิสูจน์ สามารถพิสูจน์ได้ในทำนองเดียวกับทฤษฎีบท 3.9 $\square$

จากสมบัติของสมาชิกนิจผลของกราฟยกน้ำหนัก B_n ตามทฤษฎีบท 3.7- 3.10 ทำให้ได้ว่าเซตของสมาชิกนิจผลของกราฟยกน้ำหนัก B_n ไม่มีสมบัติปิด ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีบท 3.11 สำหรับกราฟยกน้ำหนัก B_n ที่ $n \geq 3$ ถ้า f และ g เป็นสมาชิกนิจผลที่ต่างคลาสิกกัน และไม่ เป็นฟังก์ชันเอกลักษณ์ แล้ว fg ไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกนิจผล

พิสูจน์ จะแสดงทฤษฎีบทนี้โดยการสร้างตัวอย่างค้าน ก่อนอื่นพิจารณาคลาสิกของสมาชิกนิจผลที่ไม่เป็นฟังก์ชันเอกลักษณ์ จากทฤษฎีบท 3.7 จะได้ $End(K'_n, K_n)$ ไม่บรรจุสมาชิกนิจผล และ จากทฤษฎีบท 3.8

จะได้ว่าทุกสมาชิกนิจผลของ $End(K_n, K'_n)$ เป็นฟังก์ชันเอกลักษณ์ ดังนั้น สมาชิกนิจผลที่ไม่เป็นฟังก์ชันเอกลักษณ์ใด ๆ จะต้องเป็นสมาชิกของเซต $End(K_n, K_n) \cup End(K'_n, K'_n)$ เท่านั้น จากสมบัติการเป็นสมาชิกนิจผลในทฤษฎีบท 3.9 และ 3.10 เลือกสมาชิกนิจผลที่ต่างคลาสิกกัน $f \in End(K_n, K_n)$ และ $g \in End(K'_n, K'_n)$ โดยที่ $f(a_i) = a_i, f(b_1) = a_2, f(b_2) = a_3, \dots, f(b_{n-1}) = a_n, f(b_n) = a_1$ และ $g(b_i) = b_i, g(a_1) = b_2, g(a_2) = b_3, \dots, g(a_{n-1}) = b_n, g(a_n) = b_1$ เมื่อ $i \in \{1, 2, \dots, n\}$ จะแสดงว่าทั้ง fg และ gf ต่างก็ไม่ใช่สมาชิกนิจผล

กรณีที่ 1 จากบทตั้ง 3.3(4) จะได้ว่า $fg \in End(K'_n, K'_n)$ จากทฤษฎีบท 3.10 ฟังก์ชัน fg เป็นสมาชิกนิจผล เมื่อ $fg(b_i) = b_i$ สำหรับทุก $b_i \in V(K'_n)$ เนื่องจาก $fg(b_1) = g(f(b_1)) = g(a_2) = b_3 \neq b_1$ (เพราะว่า $n \geq 3$) ดังนั้น fg ไม่ใช่สมาชิกนิจผล

กรณีที่ 2 จากบทตั้ง 3.4(3) จะได้ว่า $gf \in End(K_n, K_n)$ จากทฤษฎีบท 3.9 ฟังก์ชัน gf เป็นสมาชิกนิจผล เมื่อ $gf(a_i) = a_i$ สำหรับทุก $a \in V(K_n)$ เนื่องจาก $gf(a_1) = f(g(a_1)) = f(b_2) = a_3 \neq a_1$ (เพราะว่า $n \geq 3$) ดังนั้น gf ไม่ใช่สมาชิกนิจผล $\square$

จากทฤษฎีบทข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า $End(B_n)$ เมื่อ $n \geq 3$ ไม่มีสมบัติปิดของสมาชิกนิจผลจึงสรุปเป็นทฤษฎีบทการเป็นออร์โธด็อกซ์ของ $End(B_n)$ ได้ดังนี้

ทฤษฎีบท 3.12 สำหรับกราฟยกน้ำหนั B_n จะได้ว่า $End(B_n)$ เป็นออร์โธด็อกซ์ ก็ต่อเมื่อ $n \leq 2$

สรุปและอภิปรายผล

สำหรับบทความวิจัยนี้ได้แสดงว่าฟังก์ชันอันตรฐานบนกราฟยกน้ำหนั B_n สามารถแบ่งออกได้เป็นจำนวน 4 คลาส $End(K_n, K'_n), End(K'_n, K_n), End(K_n, K_n)$ และ $End(K'_n, K'_n)$ จากนั้น พิจารณาการประกอบของสมาชิกในแต่ละคลาส ส่งผลให้ได้ผลลัพธ์เป็นโมนอยด์ $(\mu, *)$ ที่บรรจุสมาชิกเอกลักษณ์คือ $End(K_n, K'_n)$ และสมาชิกศูนย์ทางขวาคือ $End(K_n, K_n)$ และ $End(K'_n, K'_n)$ จากนั้นได้นำสมาชิกแต่ละคลาสมาช่วยในการแสดงว่า $End(B_n)$ เป็นโมนอยด์ปกติ ยิ่งไปกว่านั้นเราได้แสดงทฤษฎีบทที่ช่วยในการพิจารณาการเป็นสมาชิกนิจผลใน $End(B_n)$ ของแต่ละคลาสและได้แสดงว่าเซตของสมาชิกนิจผลไม่มีสมบัติปิด ซึ่งได้บทสรุปเป็นสมบัติทางพีชคณิตของโมนอยด์ของอันตรฐานบนกราฟยกน้ำหนัดังต่อไปนี้

- (1) $End(B_n)$ เป็นโมนอยด์ปกติ
- (2) $End(B_n)$ เป็นออร์โธด็อกซ์ ก็ต่อเมื่อ $n \leq 2$
- (3) $End(B_n)$ เป็นกรุป ก็ต่อเมื่อ $n = 1$

เอกสารอ้างอิง

- [1] Pipattanajinda, N., Gyurov, B., & Panma, S. (2012). Path strong and cycle strong graph endomorphism and applications. *Advances and Applications in Discrete Mathematics*, 9, 29-44.
- [2] Wilkeit, A. (1996). Graphs with regular endomorphism monoid. *Arch. Math.*, 66, 344-352.
- [3] Hou, H., Luo, Y., & Cheng, Z. (2008). The endomorphism monoid of $\bar{P}_n$. *European J. Combinatorics*, 29, 1173-1185.

- [4] Li, W. (2003). Graphs with regular monoid. *Discrete Mathematics*, 265, 105-118.
- [5] Fan, S. (1996). On end-regular graphs. *Discrete Mathematics*, 159, 95-102.
- [6] Pipattanajinda, N., Knauer, U., Gyurov, B., & Panma, S. (2016). The endomorphism monoids of $(n - 3)$ -regular graphs of order n . *Algebra and Discrete Mathematics*, 22(2), 284–300.
- [7] Pipattanajinda, N., Knauer, U., Gyurov, B., & Panma, S. (2014). The endomorphism monoids of graphs of order n with minimum degree $n - 3$. *Algebra and Discrete Mathematics*, 18(2), 274-294.
- [8] Weisstein, E. W. (n.d.). Barbell graph. In *MathWorld--A Wolfram Web Resource*. Retrieved from <https://mathworld.wolfram.com/BarbellGraph.html>
- [9] บวรรัตน์ โสมศรี และ นิรุตต์ พิพรรณจินดา. (2568). จำนวนอันตรฐานของกราฟยกน้ำหนัก. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 4(2), 61-70
- [10] นิรุตต์ พิพรรณจินดา. (2560). *ทฤษฎีกราฟเบื้องต้น*. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.